

Χάρτης: οι θέσεις της Αττικής στις οποίες ανακαλύφθηκε ήλεκτρο: 1. Τάφος 17, Κουκάκι (ΥΕΙΙΑ) 2. Αθήνα, Τάφος στην Αγορά (ΥΕΙΙΑ1) 3. Θολωτός Τάφος στο Μενίδι (ΥΕΙΙΒ) 4α. Τάφος Σ51, Περαιτή (ΥΕΙΙΓ) 4β. Τάφος 147, Περαιτή (ΥΕΙΙΓ) 5. Τάφος 136, Κεραμεικός (Υπομυκηναϊκή Περίοδος) 6. Τάφος, Σαλαμίνα (Υπομυκηναϊκή Περίοδος)

Ήλεκτρο: η λειτουργία του στην ΥΕΙΙΑ Αττική

Ποια είναι η σημασία του ηλέκτρου για την μυκηναϊκή Αττική; Μολονότι πρόκειται για ένα επιβεβαιωμένα **εισηγμένο υλικό**, η λειτουργία του **καθορίζεται** όχι τόσο από την πηγή προέλευσής του παρά κυρίως **από τα πολιτιστικά και τα κοινωνικά δεδομένα του Μυκηναϊκού Κόσμου**. παράλληλα, στην Αττική παρατηρούνται ορισμένες **τεχνοτροπικές ιδιαιτερότητες** στα τέχνηρα ηλέκτρου

Ήλεκτρο: εισαγωγικά στοιχεία

➤ Το υλικό «ήλεκτρον» ή αλλιώς «κεχριμπάρι» αποτελεί μία **απολιθωμένη ρητίνη** δημιουργημένη κυρίως σε εκτάσεις της Βόρειας Ευρώπης μέσω μακραιώνων γεωλογικών διεργασιών οι οποίες εγκαινιάστηκαν στο Εόκαινο της Παλαιογενούς Περιόδου, δηλαδή περίπου πενήντα τέσσερα έως τριάντα οκτώ εκατομμύρια χρόνια πριν

➤ Το ήλεκτρο εντοπίζεται αρχαιολογικά ήδη από τη 13^η χιλιετία στη **Βόρεια Ευρώπη** και κυρίως στο χώρο της **Βαλτικής** από την 5^η χιλιετία π.Χ. κ.ε. σε αυξημένες ποσότητες

➤ Κοιτάσματα ηλέκτρου τα οποία χρησιμοποιήθηκαν πρωτίστως από τις ιταλικές προϊστορικές κοινότητες, αλλά και στην ΥΕΙ Πελοπόννησο, ανακαλύφθηκαν στη **Σικελία**

➤ Το ήλεκτρο εμφανίζεται στην **ηπειρωτική Ελλάδα** την **ΜΕ/ΥΕΙ** περίοδο στους Ταφικούς Κύκλους των Μυκηνών και στη Μεσσηνία. Τα πρώτα ευρήματα **στην Αττική** ανάγονται στην **ΥΕΙΙΑ** περίοδο

Οι θέσεις

1) ΥΕΙΙΑ, Τάφος 17, Κουκάκι: Ανακαλύφθηκε ένας **δακτύλιος από ήλεκτρο** και τμήμα από δεύτερο ανάμεσα σε χρυσά κτερίσματα, σε ψήφους υαλόμαζας και αποτμήματα ελεφαντόδοντου. **Χαρακτηριστικός ο σχηματισμός γραμμών σε σχήμα «Λ» στις όψεις του, υπίσιμ σε ολόκληρη την προϊστορική Μεσόγειο**

Εικόνα 1: ήλεκτρο από το Κουκάκι Αθηνών. Αρ. ευρ. ΕΑΜ 7752

2) ΥΕΙΙΑ1, Τάφος στην Αγορά Αθήνας. Στον ασύλητο θαλαμοειδή τάφο βρέθηκε *in situ* στο αριστερό χέρι νεαρού άνδρα **αμυγδαλόσχημη ψήφος** ηλέκτρου μαζί με παρόμοιου σχήματος ψήφο σαρδίου· η τελευταία έφερε εγχάρκτη παράσταση αετού. **Οι αμυγδαλόσχημες ψήφοι ηλέκτρου είναι ελάχιστες καθόλη την ΥΕΙΙΑ στη Μεσόγειο και θεωρούνται μυκηναϊκής έμπνευσης**

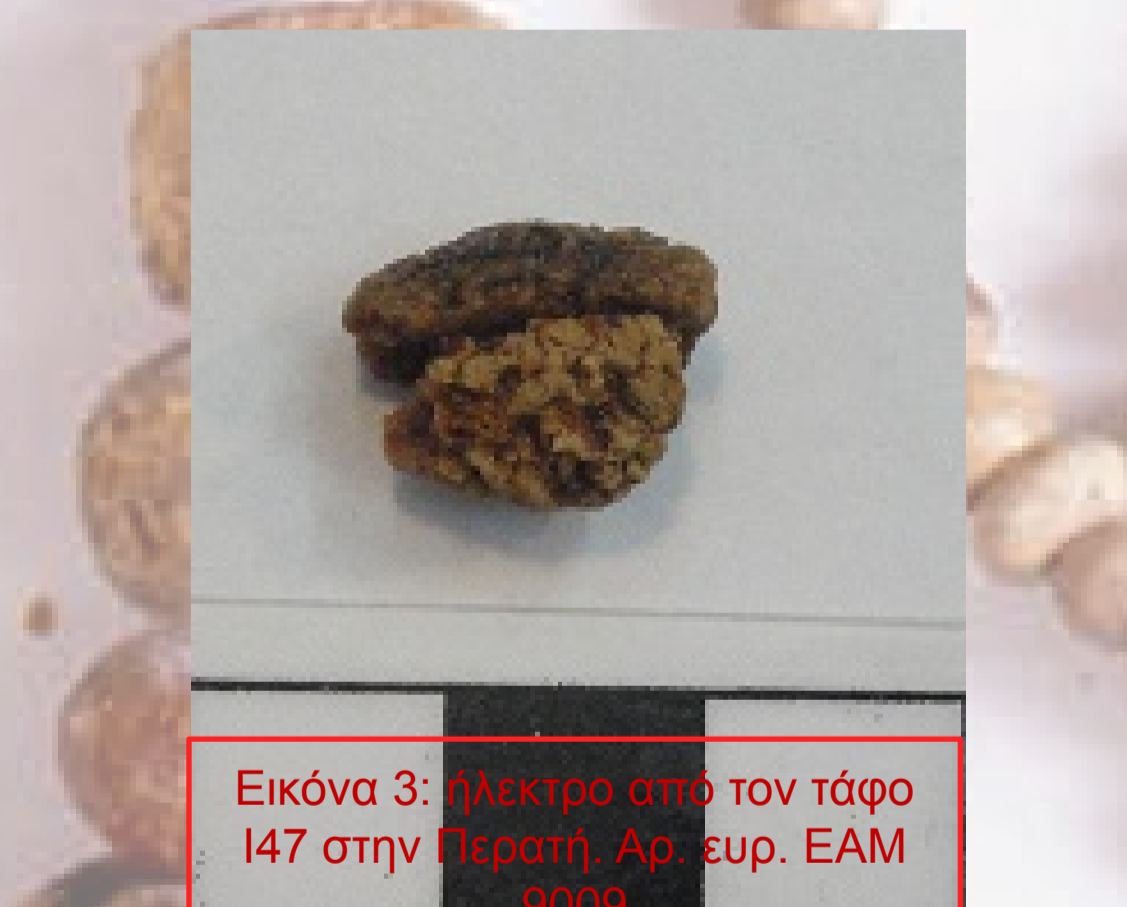
3) ΥΕΙΙΒ, Θολωτός Τάφος, Μενίδι. Ήρθαν στο φως μία **σφαιρική ψήφος** με μία διατετηρημένη κωνική εξόγκωση, ίσως περίαπτο, και μία μικρότερη σφαιρική. **Η πρώτη ψήφος αποτελεί και πάλι μοναδική περίπτωση στην προϊστορική Μεσόγειο σε έναν τάφο με ποικίλα ευρήματα χρυσού, διακοσμητικών λίθων, ελεφαντόδοντου**

Εικόνα 2: σφαιρική ψήφος ηλέκτρου από το θολωτό Τάφο Μενιδίου. Αρ. ευρ. ΕΑΜ 1944

4) ΥΕΙΙΓ, Περαιτή α) Θαλαμοειδής Τάφος Σ51. Ανακαλύφθηκε χρυσός δακτύλιος, η **σφενδόνη** του οποίου κοσμούσαν από αποσαθρωμένα κατά τη διάρκεια της εύρεσής του **τμήματα ηλέκτρου** β) Θαλαμοειδής Τάφος 147. Βρέθηκαν ψήφοι από ήλεκτρο, διακοσμητικούς λίθους, χρυσό και άργυρο. Πρόκειται για μία **από τις πλέον ιδιαίτερες, «πολυτελείς» κτερίσεις της Περαιτής**

5) ΥΙΙΙΓ - Υπομυκηναϊκή Περίοδος: Τάφος 136, Κεραμεικός. Η «πλούσια» κατά την ανασκαφεία γυναικεία ταφή είχε κτεριστεί και με **ψήφο** ηλέκτρου. Η **ΥΙΙΙΓ-Υπομυκηναϊκή Περίοδος** διακρίνεται από την **ελαχιστοποίηση τεχνέργων ηλέκτρου σε ολόκληρο το Αιγαίο, σε μόλις επτά θέσεις. Ο Κεραμεικός και η Σαλαμίνα είναι δύο από αυτές**

Εικόνα 3: ήλεκτρο από τον τάφο 147 στην Περαιτή. Αρ. ευρ. ΕΑΜ 9009

6) ΥΕΙΙΙΓ - Υπομυκηναϊκή Περίοδος. Τάφος στη Σαλαμίνα. Μία **κυλινδρική ψήφος** ηλέκτρου συγκαταλέγεται μεταξύ των ελάχιστων διασωζόμενων αντικειμένων σε νεκρόπολη του νησιού. **Το κυλινδρικό σχήμα επικρατεί στο Αιγαίο μετά την πτώση των Ανακτόρων**

Συμπεράσματα

- Το ήλεκτρο χρησιμοποιείται στην Αττική ως κτερισματικό υλικό, κυρίως ψήφοι-περίαπτα (;), πλήρως ενσωματωμένο στις **μυκηναϊκές ταφικές πρακτικές, εντασσόμενο σε αιγαιακές παραδόσεις και όχι ευρωπαϊκές**
- Το ήλεκτρο περιορίζεται σε ελάχιστες **ταφικές θέσεις, πολυποίκιλης ή ιδιαίτερης κτέρισης**, και αντανακλά/ ορίζει υπαρκτές ή δυνητικές διαβαθμισμένες σχέσεις μεταξύ των μελών των τοπικών κοινοτήτων της Αττικής
- Η τυπολογία των ψήφων ηλέκτρου στην Αττική **διαφοροποιείται** από το υπόλοιπο Αιγαίο και φαίνεται ότι η απολιθωμένη ρητίνη ενσωματώνεται **επιλεκτικά στη μυκηναϊκή Αττική με έναν έντονα τοπικό χαρακτήρα**